

АЛЕКСАНДРА ВЕЛЕВА
ПИСАТЕЛ НА
ОБИКНОВЕНОТО
СТРАДАНИЕ

chitanka.info

През 1998 година Франция открива своя нов писател. Той не се появява изневиделица и без предупреждение. Започва със стихове, публикувани в текущия печат, а малко по-късно и в отделна стихосбирка. Но съвременният човек не чете стихове, небрежното му отношение към езика се съпътства от липсата на потребност от тази най-висша форма на литературата. На него му трябва фабула, случка, драма, подробности. Поетите са лукс, който обществото все още си позволява. Или от който все още се срамува да си признае, че няма нужда. Първият роман на Мишел Уелбек „Разширяване на сферата на борбата“ излиза през 1994 година. Критиката е сдържана, но ценителите си знаят работата и постепенно от ухо на ухо, от дума на дума, за книгата се заговаря като за нещо различно и тиражите растат. Романът е кратък, разказът за света в него е така симптоматичен за времето си, че човек е изкушен да го сравни със „Спасителят в ръжта“ на Селинджър. За разлика от големия американец обаче авторът му не се отказва от литературата. През 1998 година е готов следващият му роман. Този път Уелбек поставя условие — заедно с него да се публикува и стихосбирката му. Издателство „Фламарион“ поема риска и така се появяват „Елементарните частици“. Този път романът предизвиква истинска буря сред преситената от еднообразието на новото творчество публика. Надигат се възторжени и заклеймяващи гласове, но в основата на растящия интерес към книгата — тираж 350 000, преведена на 25 езика — е негодуванието. Политически коректното общество се среща с всичко, което не смее да изкаже, което добрият тон и наложената от него лицемерна търпимост добре прикриват. Реакцията прилича на отчаян опит за самозащита. Председателят на журито за наградата „Гонкур“ Франсоа Нурисие приветства номинирането на книгата, мнозинството в журито я отхвърля.

„Платформата“ излиза през 2001-а. След толкова спорове около провокацията на „Частичите“ името на Уелбек е вече синоним на предизвикателството. Сред литературната критика се надигат гласове, според които огромният успех на новия му роман се дължи на „умението на автора да скандализира“. И действително, поднесена извън контекста на произведението, неприязънта на главния герой към исляма („Всеки път, когато научавах, че палестински терорист, палестинско дете или бременна палестинка са били застреляни в

ивицата Газа, изпитвах тръпка на въодушевление при мисълта, че мюсюлманите са с един по-малко“), както и изявленията на самия Уелбек в интервю в списание „Лир“ за Корана и проповядваната в него религия са достатъчен повод да предизвикат възмущението на мюсюлманската общност във Франция, която го обвинява в „подстрекателство към расова и религиозна омраза“ и го заплашва със съд.

Това обаче е само малка част от скандалните теми в книгата, чието повествование ни отвежда в света на хищния туристически бизнес. Състоянието на дадено общество може да бъде отчетено доста точно чрез описанието на нуждите му и Уелбек постепенно и убедително назовава нуждите на съвременния западен човек, в отговор на които възниква идеята за сексуалния туризъм: „Заможен европеец, аз можех да получа на ниска цена в други страни храна, услуги и жени; упадъчен европеец, съзнаващ своята близка смърт и възприел безрезервно егоизма, аз не виждах никаква причина да се лиша от тази възможност.“ Несъстоятелността на идеите за справедливост, морал, съпричастност, семейна общност — или, с една дума, оптимистичните схващания за обществото, които на практика са престанали да бъдат негов движещ механизъм, — продължават да са в обращение като основни правила, които никой не спазва, но и никой не смее да отхвърли. Крайната форма на това двуличие намира израз в автоцензурата и диктата на политически коректното.

Големите туристически компании са в непрекъсната конкуренция и могат да спечелят пари само ако измислят най-точната формула за задоволяване на желанията на клиентите си. Важното е обаче да я предложат с намеци, на език, който се съобразява с привидностите. Защото всъщност западният човек се е променил, появила се е и нова порода жени. Еманципираната жена с професия не може да бъде нежна и всеотдайна. Тя има желания, с които мъжът трябва да се съобрази, а не обратното. Децата, когато ги има, са бреме и то трябва да бъде еднакво споделено и разделено с мъжа. Удовлетворението да направиш някого щастлив е отживелица, а не естествена необходимост. Уелбек не се бои да опише жената самка — икономически независима, силна и борбена, тя непрекъснато се доказва. Самодоказването е най-важното и в отношенията ѝ с мъжа, които се изчерпват с акта на прелъстяването. Егоизмът, характерен за мъжкия нарцисизъм, е заразил и западните

жени, разликата в половете е сведена до биологията, начините за задоволяване на сексуалните потребности започват все повече да си приличат. Затова сред клиентелата на сексуалния туризъм има все повече жени. Що се отнася до мъжете, те търсят и намират на Изток онова, което им се отказва в западния свят. Там да доставиш удоволствие на мъжа, макар и срещу заплащане, е все още основен стремеж на жената.

Разказът за парижките садомазохистични клубове и сцените, наблюдавани в един от тях, може би шокират, но те са съществуващи практики, за които просто не се говори. И ако има някаква изненада в романа, това е любовният сюжет. Защото в живота на главния герой — примирен, самотен, отказал се от всякакви илюзии и мечти — се появява жената и споделената, щастлива любов. Но и тук сме далеч от класическата схема. Новото, различното, „скандалното“ е, че споделянето на любовта започва, продължава и се осъществява във и чрез секса. Авторът описва с невероятна естественост удоволствията на сексуалните преживявания, и то не непременно между един мъж и една жена, а между няколко партньори, което не пречи, а по-скоро укрепва целостта на основната двойка; така плътта е поставена в услуга на душата. Образът на Валери, историята ѝ, дарбата ѝ да съчетава любовта с удоволствието във всичките му проявления, които съвременните нрави допускат, е фокусът на повествованието, а смъртта ѝ — неговият край.

Кървавият атентат на ислямските интегристи срещу западните сексуални туристи, в който Валери загива, представлява изненадващо точно предсказание на разигралата се две години по-късно действителна драма на индонезийския остров Бали. Тогава се заговори за „пророчествата“ на Уелбек. Упрекван в краен песимизъм, в цинизъм и черногледство, Уелбек всъщност усеща и съобщава все още неосъзнатата от съвременниците му посока, която според него е избрал съвременният свят.

В едно интервю авторът заявява: „Аз съм писател на обикновеното страдание.“ Героите в романите на Уелбек са представители на средната класа, животът им е лишен от крайни и силни преживявания и е често убийствено еднообразен. Основните теми са страхът от ежедневието и стремежът да се избяга от него, самотата, съпътстващото човека непрестанно усещане за смърт,

необходимостта от секс и невъзможността тя да бъде задоволена извън временните и преходни удоволствия на платената любов, отсъствието на идея, а оттам и на смисъл в живота, дълбокото отвращение към бърбритото, лицемерно общество, което чрез езика, с който се самоописва, прикрива истината за себе си. Чрез характерните за него художествени средства Мишел Уелбек ни внушава спокойно и хладнокръвно, че съвременникът му живее в два паралелни свята — света на онова, за което може да се говори, и света на онова, което всички знаем, но „официално“ избягваме да назовем. Стилът на писателя е изключително опростен, фразата му се характеризира със свой собствен ритъм, изобилието от наречия подсказва колко важно е за него движението.

„Платформата“ е само привидно проста книга. Четивна, интересна, за някои излишно натоварена със секс, за други прекалено мрачна, за трети скандална, тя е просто роман на своето време. Съвременен роман, който се вписва в близката му по усещане голяма литература. Защото идейно и художествено героят на Уелбек е потомък на чужденеца на Камю и ако се абстрахираме от декора и подробностите около случките в двата романа, ще стигнем неизбежно до все същото усещане за абсурд, обърканост и отчуждение.

Александра Велева

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.